ONA TILI VA ADABIYOT DARSLARIDA INKLYUZIV YONDASHUV ASOSIDA O‘QUVCHILARNI MILLIY SERTIFIKAT VA OLIY TA’LIMGA TAYYORLASHNING KORREKSION-TA’LIM METODIKASI

Xodjimatova Nigora Toshmatovna
O‘zbekiston Respublikasi Prezident huzuridagi
Ijtimoiy himoya milliy agentligi
Toshkent viloyati bosharmasiga qarashli
Angren shahar alohida ta’limga ehtiyojlari
bo‘lgan34-sonli tayanch-harakat a`zolari shikastlangan
bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktab-internatining
oliy toifali ona tili va adabiyot fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ona tili va adabiyot darslarida inklyuziv ta’lim yondashuvi asosida o‘quvchilarni milliy sertifikat imtihonlari hamda oliy ta’limga tayyorlashning korreksion-ta’lim metodikasi ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil etiladi. Inklyuziv ta’lim sharoitida o‘quvchilarning individual xususiyatlari, o‘zlashtirish darajasi va ehtiyojlari asosida differensial yondashuvni qo‘llashning ahamiyati ochib beriladi. Shuningdek, past o‘zlashtiruvchi o‘quvchilar bilan ishlashda korreksion metodlar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar hamda sun’iy intellekt vositalaridan foydalanish samaradorligi asoslanadi.

Kalit so‘zlar: inklyuziv ta’lim, korreksion metodika, ona tili darslari, adabiyot ta’limi, milliy sertifikat, differensial yondashuv, individual ta’lim trayektoriyasi, kompetensiyaviy yondashuv, oliy ta’limga tayyorlash

Kirish. Bugungi globallashuv jarayonida ta’lim tizimiga qo‘yilayotgan talablar tobora ortib bormoqda. Xususan, umumta’lim maktablarida o‘quvchilarni milliy sertifikat imtihonlariga hamda oliy ta’lim bosqichiga puxta tayyorlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, ona tili va adabiyot fanlarini

o‘qitishda inklyuziv yondashuvni joriy etish dolzarb masala sifatida namoyon bo‘ladi. Inklyuziv ta’lim barcha o‘quvchilarga, ularning individual imkoniyatlari va ehtiyojlaridan qat’i nazar, teng ta’lim olish imkonini yaratishga qaratilgan. Ayniqsa, o‘zlashtirishi past yoki o‘rta darajadagi o‘quvchilarni samarali tayyorlashda korreksion-ta’lim metodikasining o‘rni beqiyosdir. Ushbu metodika o‘quvchilarning bilimdagi bo‘shliqlarini to‘ldirish, nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish hamda mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Metodologiya. Mazkur tadqiqotda tizimli, qiyosiy-tahliliy hamda amaliy kuzatuv metodlaridan foydalanildi. Inklyuziv ta’lim muhitida ona tili va adabiyot darslarini tashkil etish jarayonida quyidagi metodik yondashuvlar asos qilib olindi:

1. **Differensial yondashuv** – o‘quvchilarning bilim darajasiga ko‘ra topshiriqlarni bosqichma-bosqich murakkablashtirish;
2. **Individual ta’lim trayektoriyasi** – har bir o‘quvchi uchun alohida rivojlanish yo‘lini belgilash;
3. **Korreksion mashqlar tizimi** – grammatik, leksik va matn bilan ishlashdagi xatolarni aniqlash va bartaraf etishga qaratilgan maxsus topshiriqlar;
4. **Kompetensiyaviy yondashuv** – o‘quvchilarda lingvistik, kommunikativ va pragmatik kompetensiyalarni rivojlantirish;
5. **Zamonaviy texnologiyalar** – raqamli platformalar, test tizimlari va sun’iy intellekt vositalari orqali individual o‘qitishni kuchaytirish.

Shuningdek, milliy sertifikat imtihonlari formatiga mos testlar, esse yozish, matn tahlili va nutqiy topshiriqlar tizimli ravishda dars jarayoniga integratsiya qilindi.

Asosiy qism (tahlil va muhokama). Ona tili va adabiyot darslarida inklyuziv yondashuvni amalga oshirish o‘quvchilarni har tomonlama rivojlantirish imkonini beradi. Xususan, quyidagi jihatlar muhim ahamiyat kasb etadi:

Birinchidan, o‘quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda matn asosida ishlash metodikasi samarali hisoblanadi. Bunda o‘quvchilar matnni

tushunish, tahlil qilish, xulosa chiqarish hamda o‘z fikrini yozma va og‘zaki ifodalash ko‘nikmalarini egallaydilar.

Ikkinchidan, past o‘zlashtiruvchi o‘quvchilar bilan ishlashda korreksion mashqlar alohida o‘rin tutadi. Masalan, grammatik xatolarni tuzatish, sinonim-antonymlar bilan ishlash, gap tuzish mashqlari o‘quvchilarning til bilimini mustahkamlaydi.

Uchinchidan, milliy sertifikatga tayyorlash jarayonida test topshiriqlari bilan muntazam ishlash, vaqtni boshqarish ko‘nikmalarini shakllantirish ham muhimdir. Shu bilan birga, esse yozish orqali o‘quvchilarning tanqidiy fikrlashi va argumentlash qobiliyati rivojlanadi.

To‘rtinchidan, inklyuziv muhitda motivatsiya masalasi alohida e’tibor talab qiladi. Rag‘batlantirish, individual yondashuv va ijobiy psixologik muhit o‘quvchilarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, ona tili va adabiyot darslarida inklyuziv yondashuv asosida korreksion-ta’lim metodikasini qo‘llash o‘quvchilarni milliy sertifikat imtihonlari hamda oliy ta’limga samarali tayyorlash imkonini beradi. Ushbu metodika o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ularning bilim darajasini oshirish, nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Kelgusida mazkur yo‘nalishda innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish hamda amaliy metodik tavsiyalarni takomillashtirish muhim ilmiy vazifa sifatida qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Boymirzayeva D.M. – “Inklyuziv ta’limda qo‘llaniladigan metod va usullar samaradorligi”.

2. Karimova D. (2020) – Inklyuziv ta’lim: nazariy asoslari va amaliy yondashuvlar

3. Azizxo‘jayeva N.N. (2019) – Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.

4. Nishonova S. (2022) – Inklyuziv ta’limda individual yondashuvlarning roli.

5. O‘G’Li, A. A. N. (2022). Ruhiy zo ‘riqish va uning talaffuz jarayoniga ta’siri. Ta’lim fidoyilari, 1, 69-72.

6. Akbarjon, A. (2022). The importance of tongue twisters in the development of children's speech. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, *3*(02), 146-148.

7. Niyozidin o'g'li AA. Tez aytishlar fonetik trenajyor sifatida. Scien ce and innovation International scientific.;1(7).